

گۆقاری ئەكادیمیای کوردی

بە

ژماره ٦٦ - ٢٠٢٦

گۆقاریکی زانستی و هەرزیه

سەرۆکی ئەكادیمیای کوردی و خاوهنی ئیمتیازی گۆقار

حه مه سه عید هه سه ن

سەر نووسەر

پ. د. موحسین ئەحمەد عومەر

بەرپۆه بهری نووسین

د. په خشان فه می فەرحو

دهسته ی پراویژکاران:

پ. ه. د. میثیل ایزه نبیرگ

پ. د. مارتن فان برونسن

پ. د. جه لیلی جه لیل

پ. د. سالح ئاکین

پ. د. جه عفر شیخولئیسلامی

پ. د. عه بدولپرهمان ئەداک

پ. ه. د. هاشم ئەحمەدزاده

دهسته ی نووسهران:

پ. د. قهیس کاکل توفیق

پ. د. به ختیار سه جادی

پ. د. فەرهاد قادر کهریم

پ. ی. د. ئەحمەد موحه ممه د مام عوسمان

پ. ی. د. عه بدولواحد ئیدریس شهریف

پ. ی. د. نه وزاد ئەحمەد ئەسوهد

د. له زگین عه بدولپرهمان ئەحمەد

گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی، گۆڤاریکی زانستی وەرزییه، لەلایەن ئەکادیمیای کوردییەوه دەردەکریت و بایەخ بە توێژینهوهی کوردی لە بواریکانی زمان، ئەدەب، دیرۆک، جوگرافیا و کولتووری کوردی دەدات.

گۆڤارەکه توێژینهوهکان بە زمانەکانی کوردی، عەرەبی و ئینگلیزی بۆ دەکاتەوه و یەکهەم ژمارەهێ لە ساڵی ۲۰۰۲دا بۆ بوووتەوه.

ئەم گۆڤارە لەلایەن وەزارەتی خۆیندنی بۆ و توێژینهوهی زانستی حکومەتی هەریمی کوردستانەوه، بۆ بەرزکردنەوهی پلەهێ زانستی باوەرپێکراوه.

* ریکخەری کاروباری گۆڤار: ئیمان نەجات ئاغۆک

* دیزاین: هەریم عوسمان

* مالبەری گۆڤاری ئەکادیمیای کوردی:

Web: journal.ka.gov.krd

* ئیمیل: journal@ka.gov.krd

* مۆبایل: 009647508375575

وههگرتن ۲۰۲۵/۱۰/۹

پهسه ندردن ۲۰۲۵/۱۲/۴

رۆلۆ گیرهکین ریزمانی د دیارکرنا پۆلین فهکرین ئاخفتنیدا، د ئاخفتنا خه لکی دهۆکیدا

کردستان کمال محمد

کولیزا پهروه رده و بنیات، زانکویا دهۆک
kurdistankemail@gmail.com

پ. ه. د. دیمه ن عه بدوللا عومه ر

پشکا زمانی کوردی، کولیزا پهروه رده و
بنیات، زانکویا دهۆک
Demam.omar@uod.ac

پۆخته:

ئهف فهکۆلینه ب نافونیشانی (رۆلۆ گیرهکین ریزمانی د دیارکرنا پۆلین فهکرین ئاخفتنیدا، د ئاخفتنا خه لکی دهۆکیدا) ل دویف دیتنا (فنجی- finch) ی هاتیبه ئه نجامدان، پیکۆلۆ دکهین ل دویف نافونیشانی فهکۆلینی دیاربهکین کا گیرهکین ریزمانی سه ر ب کیژ پۆلا فهکری یا ئاخفتنییه؟، ئهف فهکۆلینه ل دویف ریبازا وهسفی شیکاری هاتیبه ئه نجامدان، گرنگیا ئهف فهکۆلینی ل دویف نافونیشانی فهکۆلینی ل دهمی زیدهکرنا گیرهکین ریزمانی بۆ سه ر قه د و رهگ و بنیاتی په یقان د شیاندایه پۆلین ئه وان ب هاریکاریا ئه فان گیرهکان بهینه دیارکرنا، ئه ری د شیانین گیرهکین ریزمانیدا ههیه، رۆلۆ د دیارکرنا پۆلین ئاخفتنی بین فهکریدا بگیریت؟ و ژ پۆلین دیتر بهینه ژیکجودا کرن؟ ئه نجامین دویمه یکی بین ئهف فهکۆلینی دیاردبیت کو گیرهکین ریزمانی پۆلهکی بهرچا ف د دیارکرنا پۆلین فهکری بین ئاخفتنی هه نه، ئانکو هه ر پۆلهکا ئاخفتنی گیرهکین تایبهت هه نه کو ل دهمی دیتنا ئه فان گیرهکان پۆلا ئاخفتنی دیاردبیتن، ههروه سا ئهف فهکۆلینه ژ دوو پشکان ب خو فقه دگريت پشکا ئیکه هاتیبه ته رخانکرنا بۆ گیرهکی و پۆلین ئاخفتنی و پشکا دووی بۆ پراکتیکرنا گیرهکان و تایبهتکرنا ئه وان ب پۆلین فهکری بین ئاخفتنی (ناقی، هه فالناقی، کاری و هه فالکاری).
کلیلا فهکۆلینی: گیرهکین ریزمانی، پۆلین فهکری بین ئاخفتنی، پۆلین گرتی بین ئاخفتنی، گیرهکین واتادار، گیرهکین نیمچه واتادار.

پىشەكى

ئەف قەكۆلىنە ب نائونىشانى (رۆلى گىرەكەن رېزىمانى د دياركرنا پۆلىن قەكرىين ئاخقتنىدا (ئاخقتنا خەلكى دھۆكى وەك نمونە) ل دويڧ ديتنا (فنجى) – finch (كو تىدا گىرەكەن پۆلىن قەكرىين (نائى، ھەئالنائى، ھەئالكارى وكارى) ھاتىنە دياركرن. ئەف قەكۆلىنە پىكولى دكەت بەرسقا ئەقان پرسىاران بدەت: ئايا د شىانا گىرەكا رېزىمانىدا ھەيە، پۇلا ئاخقتنى بدەتە دياركرن؟ ئايا ھەر پۇلەكا ئاخقتنى گىرەكەن تايبەت ب ئەوى پۆلىقە ھەنە كو جودا بكەتن ژ پۆلىن دى يىن ئاخقتنى؟ ئايا كىژ پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنىيە دىين گىرەكان وەرگن؟ ئايا ھەمى پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنى دى شىن گىرەكەن رېزىمانى وەرگن؟ ئايا كىژ گىرەكەن دگەل پۇلا نائى، ھەئالنائى، ھەئالكارى و كارى دھىن؟ ئايا رېژەيا گىرەكەن رېزىمانى دكىژ پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنىدا كىژكاندا پترە ود كىژاندا كىمترە؟ ئايا رېژەيا يا سەدىيا گىرەكەن رېزىمانى يىن ھەر پۇلەكا قەكرى يىن ئاخقتنى چەندە؟ ئەف قەكۆلىنە ل دويڧ رېبازا وەسفى شىكارى ل سەر بنەمايى گىرەكان ل دويڧ بىروبوچونىن (فنجى) ھاتىيە ئەنجامدان و ژبەركو سروسشى قەكۆلىنە وەسا دخوازىت و پۇ دياركرنا ھندەك ئەنجاماژى پەنا پۇ شىواژى ئامارا وەسفى ھاتىيە برن. گرنگى و مفايىن ئەفى قەكۆلىنە د ئاقان خالاندايە: ئەو قەكۆلىنە ھەتا نوكة ل دور رۆلى گىرەكەن رېزىمانى د دياركرنا پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنىدا د كىمن، گرنگىيا ئەفى بابەتى ھندى دخوازىت كو قەكۆلىن پتر ل سەر بەيئە ئەنجامدان. گرنگىيا قەكۆلىنە د ئەوى چەندىدايە كو دياركرنا ھەر گىرەكەكا رېزىمانى كال گەل كىژ پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنى دھىن. ديسان ژبۇ دياركرنا رېژەيا رۆلى ھەر گىرەكەكا رېزىمانى ل دەمى ھاتنا ئەوان

ل گەل پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنى ئەف چەندەژى ب شىوہەيەكى ئامارى ب تىر و تەسەل و ئەفى قەكۆلىنەدا ھاتىيە ئەشكەراكرن. ئەف قەكۆلىنە ژبلى پۇختە وپىشەكىيى و ئەنجام و لىستەيا ژىدەران ژ دوو پشكان پىكەھىت، پشكا ئىكى ژ (چەمكى گىرەكى و تايبەتمەندىين گىرەكى، جۆرىن گىرەكى ژلايى پىكەھاتى و واتايىقە ھاتىيە تەرخانكرن و پشكا دوويى پۇ رۆلى گىرەكەن رېزىمانى د دياركرنا پۆلىن قەكرى يىن ئاخقتنى (نائى، ھەئالنائى، ھەئالكارى وكار)دا ھاتىيە دياركرن.

پىداچونەك پۇ كارىن بەرى ل دور گىرەكى ب شىوہەيەكى گشتى و گىرەكەن رېزىمانى ب شىوہەيەكى تايبەت د زمانى كوردىدا:

زوربەيا زمانقان و رېزىمانقىسەن كورد يىن كەقن و نوى د قەكۆلىنەن خۇدا ئامازەدايە گىرەكى،

ئەفجال ژىر نائى پىشگر و پاشگر و زىدەھى بن يان ژى گىرەك ب خۇ بيت ئەقەن ل خوارى بۇچونىن ھندەك زمانقانانە ل دور گىرەكان ب شىوہەيەكى گشتى و گىرەكەن رېزىمانى ب شىوہەيەكى تايبەت:

– ئەورەھمانى حاجى مارڧ د پەرتووكا (وشە رۇنان لە زمانى كوردىدا) ب ئەفى رەنگى گىرەك پىناسە كرىە (ئەفكس ئەو مۇرڧىما بەندە كە تواناى رېزىمانى ھەيە، گىرەك لە زماندا بە تەنيا بايەخى نىيە، بەلكو كە دەچىتە سەر وشە و دەتوانى دەورى دروستكردى وشە بىيى و واتا بېخشى) (مارڧ ۱۹۸۷: ۳۶) ھەرەسا ئامازەيى ب جۆرىن گىرەكى (پىشگر، پاشگر، ئنتەرفىكس، كونڧىكس و ناوگر) دايە ھەرەدا ئامازەيى ب گىرەكەن رېزىمانى ددەت و ب نائى مۇرڧىمىن وشە گۇر نائىكەت و دياردكەت كو (مۇرڧىمى وشەگۇر دەچىتە سەر وشە و حالاتى جىاواژى رېزىمانى پىكەيىنى. مۇرڧىمى وشە گۇر

پشكا ئىكى:

۱. چە مكى گىرەكى (Affix):

گىرەك نە ب تنى پارچەيىن دەرەكىنە يىن كول سەر رەگان دەينە زىدەكرن، بەلكو ئەو د پىكھاتە و واتايا دروستكرنا پەيقاندا ب كويرايى ھاتىنە جىگىركرن. ئالۇزيا رىزبەندىيا گىرەكان ژ كارلىكا ئەوان دگەل بواريىن زمانى يىن جوراوجور وەكو (دەنگسازى، رىزمان و واتاسازى) دەرەكەفەت (Muysken, ۱۹۸۶: ۶۳۸-۶۳۰)، گىرەك رىكا سەرەككىيە بۇ پىكھىنانا پەيقان د زمانىدا كور كارىگەريى ل سەر پىكھىنانا پەيقىن نوى دكەن ب رىكا زىدەكرنا گىرەكەكى يان پتر ل سەر رەكى، ئانكو ئەف پرۇسىسە پشتبەستنى ل سەر زىدەكرنا گىرەكەكى يان پتر ل سەر رەكى دكەن بۇ پىكھىنانا پەيقىن نوى (Antrushina et al, ۲۰۲۱: ۷۱-۷۸)، ھەرەسا (ئىليان و كىباسوفا) دوپاتدكەن كور گىرەك ئىك ژ زورترىن رىكىن بەرھەمھىنانىيە بۇ پىكھىنانا پەيقان د زمانى ئنگليزيا نويدا كور ب رىكا زىدەكرنا گىرەكان بۇ رەگ يان قەدى دياردبەت، بەلى بۇچوونىن جودا دەربارەى زىدەكرنا گىرەكان ب رەكى پەيقىفە ھەنە (Ilyina A.N and Kibasova, S.G, ۲۰۱۲: ۲۴-۳۵)، ھەندەك زمانقان وەكو (ويليام لاۋف، نەوم جومسكى، مارك ئارنوف، فرىناندى سوسىر،...) گىرەكى وەكو مۇرپىما بەند دىين. (ويليام لاۋف) كور زانايەكى بەرنىاس يى زمانقانىيا جفاككىيە، ب قەدیتنا رۆلى مۇرپۇلۇجىيى د جوراوجورىيا زمانىدا كرىيە كور قەكۆلىنىن ئەوى تىشكى دئىخەن ل سەر پىكھاتا مۇرپۇلۇجى و چەوانىيا پىكھاتا مۇرپىما بەند، ب تايبەتئىزى گىرەكان كور پشكەكا سەرەكىنە ژ پىكھىنانا پەيقان و قەگۇھاستنا جوداھىيىن ھوير يىن جفاكى و سىنتاكسى، (لاۋف) د پەرتووكا خۇدا يا ب

كە برىتییە لە پىشگرو پاشگرو بە سەرەتا و کوتاوە دەلكىن وەك (ەكە، ان، ئە، دە، ب، ...) (مارف ۱۹۸۷:

۳۳)

- شىرزاد سەبرى ەلى و ئاراز مونیب - د پەرتووكا (وشەسازى) دا ئامازەيى ب گىرەكى دەن و دياردكەن كور ئەف جورى مۇرپىمى پىچەوانەيى مۇرپىما سەرەخويە كور ب تنى ناھىتە گوتن و واتا ھەبەت، ئانكو بەرەوام يا بەندە ب مۇرپىمەكا دى قە يان چەند مۇرپىمى دىفە، ھەرەسا ئامازەيى دەنە گىرەكا رىزمانى و دبیژن (ئەو مۇرپىمە ئەركەكى رىزمانى دىبىنىت پەيقەكا نوى د ناڤ فەرھەنگى زىدە ناكەت، بەلكو رۆل و ئەركەكى رىزمانى وەردگىرەت (سەبرى، مونیب: ۲۰۱۶: ۶۸) وەك گىرەكىن ناڤى (ەكە، ان، ین،...)، و یىن ھەقالناڤى (ترو ترين) و ... ھتد.

ەبدلوحد موشىر دزەيى د پەرتووكا (رىزمانى كوردى) دا ب ئەفى رەنگى بەحس ل گىرەكى كرىە (ئەو فۇرمە زىادانە دەرگىتەو ەكە بە پىش و پاشى بنگەو ەدلكىت و ئەركىان ھەيە و پۆل دروست دەكەن)، ئانكو ئەو كەرەستەيە دەينە زىدەكرن ل سەر بنىاتى پەيقان، ئەفجا يىن دارشتى بن يان يىن رىزمانى بن، ھەرەسا ئامازەيى دەتە گىرەكا رىزمانى كور (ئەركى رىزمانىيان ھەيە وەك ناساندن و تىپەراندن و كۆ و كات، ...، پۆل نەگورن واتە دەرگىتە سەر وشەى تر پۆلەكەى ناگورن) (دزەيى ۲۰۱۴: ۵۳) ب ئەفى رەنگى گىرەك وەك زىدەھىيەكى كور دەستپىكى و دویمایىكى ھاتىيە زىدەكرن، ل قىرى ب تنى ئامازەيى دەتە پىشگرى و پاشگرى وەك دەرەكەفتنا گىرەكى دياردكەتن بىكو ئامازەيى ب ناڤەندى و ناڤگرى بەدەتن.

۱) گیرهک بچویکتیرین پشکه د مۆرفۆلۆجییدا کو
قەكۆلینا شیوهیی پهیقان و گوهورینا ئەوان دکهت،
چ ژ لایی واتاییقه یان ژ لایی ئەرکیقه وهکو گیرهکا
(قان) د پهیقا (دارقان) دا

۲) د شیانیین گیرهکیدا نینه ب تنی دهرکهفیت،
ژبه رکو بو گه هاندنا واتایا ئەوی پیدفی ب پهیقهکی
یان رهگه کیقه بهیته زیده کرن، وهک (ههل) چ واتا
نینه، بهلی دهمی دگهل پهیقان دهیت واتایا ئەوی
دیار دبیت، ههروهکو د پهیقا (ههلدان) دا.

۳) ئەرک و (دهوری گیرهک له زماندا له وشه زیاتره
و پتره، له بهرئوهوی له وشه یه که وه و چه ندین
وشه ی جوراوجور پیکده هیئت) (شوانی ۲۰۱۲:
۸۹۱) ل قیزی گیرهک ژ پهیقی گرنگتره، ژبه رکو
پهیقین نوی دروستدکهت و شیانیین به ره مهینانا
پهیقان ههیه.

۴) گیرهک دبنه به شهک ژ پیکهاتا پهیقی، ئانکو
به شهکی مۆرفۆلۆجی و فرههنگی و ئەرکییه ژ
پهیقی، واته ل دهمی دهیته زیده کرن ل سه ر پهیقی
دبنه به شهک ژ ئەوی پهیقی، وهک (مهند، قان،....) د
پهیقین (هونه رهند و هوزانقان) دا.

۵) هندهک گیرهکان شیانا لقی و گوهورینا جهی نین
(برزو ۲۰۱۷: ۴۱۴) ئانکو جهی ئەوان یی جیگیره،
ههروهکو (هقه) د پهیقین (هاته هه، کره هه) دا.

۱-۲- جوړین گیرهکی:

ل دویف پرۆسیسین بنیاتانانا پهیقان گیرهک
دابەشی چەند کۆمەلان دبن ب ئەفی شیوهیی ل
خواری ل دویف جهی دهرکهفتنی و پیقه نویسیانی
دابەش دبنه:

۱-۲-۱ پیشگر (prefixes)

ئەف جوړی گیرهکان ئەوین ل دەستپیکا پهیقان

نافونیشانی (شیوهیین زمانفانیا جفاکی) یا ل
سالا (۱۹۷۲) هاتییه به لافکرن، باس ل چه وانیا
پشکداریکرنا مۆرفیما بهند د جوداهیین دیالیکتان و
پیشکهفتنا زمانی ب بورینا دهمی، ل دهف (لابوف)
ی گیرهکین وهکو (ان)یین کومکری و (ا، وو، ی،
د، ت) یین دهمی بوری د گرنگن بو تیگه هشتنا
گوهورینین مۆرفۆلۆجی د کۆمه لین جفاکی و جفاکین
جودا (William Labov, ۱۹۷۲: ۴۳-۴۵)، ههروهکو
گیرهکا ریزمانی یا کۆمکری دپهیقا (کوران) دا.

زمانقان (جون هایمان، ویلیهم کروف، ئیدوارد
سابیر) گیرهکی وهکو مۆرفیمه کا سه ره خو
دیاردکهتن. (ئیدوارد سابیر) ی گومان ژ ئەوی
هزری کریه ئەوا دبیزیت گیرهک ب شیوهیهکی
به ردهوام مۆرفیمین بهندن، نافبری ئاماژه ب
هندهک زمانان دایه کو د شیاندایه ب پشتبهستن
ل سه ر دهوروبه ری گیرهک وهک پهیقین سه ره خو
دیارببن، ئەف تیبینیکنه بوویه، ئەگه ر ئەو بوچوونه
دیارببیت یا دبیزیت مۆرفیم ب تمامی نه د بهندن
به لکو جوړه سه ره خو ییه کا ریزمانی ههیه (Sapir,
۱۹۲۱: ۳۵).

ل قیزی دیار دبیت کو گیرهک زیده هییه که ل سه ر
پهیقی دهیته زیده کرن و پتریا ئەقان گیرهکان وهک
که رهسته یه کی بهند دهین و ب تنی چ واتایا خو
نینه وهکو (ههل، هکه، وک، د، ده،....) وکیم ژ ئەوان
وهکو که رهسته یه کی سه ره خو دهرکهفن، وهکو
(ستان، یار، مهند،...), ئانکو گیرهک ئەو زیده هییه یان
پیقه گریدانه ل سه ر رهگان یان بنیات و پهیقان دهیته
زیده کرن، ئەفجا ئەرکهکی ریزمانی ب خو هه بگریت
یانژی پهیقه کا نوی د ناف زمانیدا دروست بکهت.

۱-۱ تاییه تمه ندییین گیرهکی:

گیرهک خودان چه ندین تاییه تمه ندیییه:

دهینه زیدهکرن ل سهر (ناڤ، ههڤالناڤ، ههڤالکار و کار) کو ب ههمان ریک کاردکهن، د شیاندایه پیشگر بهیته پیناسهکرن کو جوړهکئی گیرهکانه ل دهستیپیکا پهیڤی دهیته زیدهکرن (Jeki, 2011: 201)، ههروهکو پیشگری (نه و نا) کو گیرهکین نه ریکرنییه د پهیڤین (نه خوار، ناهیت) دا.

٢-٢-١ پاشگر (suffixes)

ئو پارچه نه ئو وین ل سهر دویماییا پهیڤی دهیته زیدهکرن کو بو ههمی مه بهستین مؤرفولوجی دهیته بکارهینان (Bauer, 1988: 90)، ئانکو ئو گیرهکه ل دویماییا پهیڤی یان رهگی دهیت و دبنه ئه گهری دروستبونا پهیڤهکا دارشتی ئه قجا چ پاشگرهکی ریزمانی بیت کو ئه رکهکی ریزمانی رابیت وهکو پاشگری (ان) د پهیڤا (قوتابیان) دا یان یا دارشتی بیت، ههروهکو پاشگری (پا) د پهیڤا (پاگرت) دا.

٣-٢-١ لاگر (circumfixes)

لاگر ((هه ر دهمی پیشگر بکهیته دهستیپیکا پهیڤی یان مؤرفیمی و پاشگر بکهیته دویماییکی، ل ئهوی دهمی دبیزنه ئهوی پیشگری و پاشگری پیکه لاگر، ئانکو گیرهکه ل دهمی پیشگر و پاشگر پیکه د گهل ئیک که رهستهی بهین)) (عومه ر 2023: 39) ب دهربرینهکا دی لاین بنیاتی ب گیرهکان دهیته لکاندن و د شیاندایه نینه چ ژ ئهوان گیرهکان ب تنی بهیت، ههروهکو لاگری: (بی-ی) د پهیڤا (بیحالی) دا.

٤-٢-١ نیڤگر (infixes)

ئو گیرهکن ئه وین ل نیڤا پهیڤان دهیته دانان کو بنیاتین ژیکهکری بهرهمدهین، بهلی ب کارهینانا

ئهڤان گیرهکان د ناڤ رهگی دایه، نیڤگر بریتییه ژ مؤرفیمین بهند بین د ناڤ رهگی ب خۆدا دهیته زیدهکرن (Al-Khuli, 2006: 58)، ئانکو د شیاندایه ئهڤی چهندی ب مهرجی نیڤگری بدانین کو دکهیته ناڤهراستا پهیڤی یان مؤرفیمی و ب رۆلی تپه راندنی رادبیت (عومه ر 2023: 38)، وهکو نیڤگری (ا) د پهیڤا (ئاخافت) دا.

٥-٢-١ ناڤه ند (Interfixes):

کۆمهکا جیاوازه ژ گیرهکان کو د چهندن زمانین جیرمانیدا هه نه و کار ل سهر پیکه گریدانا دو پیکهینین پهیڤین لیکدای دکهت، د زمانی کوردیدا ناڤه ند (ئه ومؤرفیمه یاریده ده ریانه کهمانای خودبیان نییه، بهلام له لیکدانی وشه دا هاریکاری دهکن و دهکری) (مارف 1987: 41)، ئانکو ب تنی واتایا خو نینه، بهلکو بو لیکدانا پهیڤان و دروستکرنا پهیڤین نوی دهیته بکارهینان، وهکو ناڤه ندی (ان) د پهیڤا (سه رانسهر) دا.

٦-٢-١ ترانسفیکس (transfix)

ئهڤ جوړهی گیرهکی ب بنیاتیقه ناهینه گریدان، ترانسفیکس د زمانی ئنگلیزیدا گیرهکین دهگمه نن، بهلی د زمانین دیدا د بهر به لاقن، بریتییه ژ مؤرفیمین بهند بین د ناڤ رهگی ب خۆدا دهیته زیدهکرن کو (خولی) دیاردکهت کو د شیاندایه ل چهی یه که یه کا دی د ناڤ پهیڤیدا بهیت و ب تنی د زمانین سامیدا، ب ئهڤی رهنگی دهیته پیناسهکرن ((گورانکارییهکی ناوهکییه له پیکهاتهی دهنگی وشه دا روودهات وشه که له تاک دهکریت به کو ریکه یهکی به رهمداری کویه له زمانی عه ره بیدا)) (Al-Khuli, 2006: 58)، ئانکو وهکو (رسم، رسوم) و ئهڤ جوړی گیرهکی د زمانی کوردیدا ناهیته دیتن.

گیرهکا دارشتی، ئەڤجا چ ژ ناڤی بو ههڤالناڤی یان ژ ناڤی بو کاری یان...، د زمانی کوردیژیدا بو ههیه پشتی زیدهکرنا گیرهکا دارشتی پولا ئاخفتنی دهیته گۆهورپین بو پۆلهکا دیتەر، بو نمونه: (ناڤی) بو (ههڤالناڤی)، ههروهکی د پهیڤا (زهلام) پشتی گیرهکی (ینی) ل سهر زیدهکری بوویه (زهلامینی) و دبیته ههڤالناڤ یان ئەگەر (ب) ل سهر رهگی کاری (کوژ) زیدهکهین، دی بیه ناڤی بکهری (بکوژ).

١-٣-١ گیرهکین دارشتی بین پولا پهیڤی نهگۆهورپن:

گیرهکین دارشتی پاراستنی ل سهر جوړی پهیڤی دکن، بو گۆهورپینا واتایا پهیڤی دهینه بکارهینان، بهلی جوړی پهیڤا ل سهر زیده دبیت پولا ئەوی ناهیهته گۆهورپین، ههروهسا (روب) ئاماژهی ددهته ئەوی چندی کو بهرهمین راستهکری ژ لایین ریزمانی بهرهمدهین بو بنیاتی ساده و دارشت Robin (٢٤:١٩٨٩)) ههروهکو د زمانی کوردیدا پهیڤا (دار) کو پولا ئاخفتنی یا ناڤیه و پشتی زیدهکرنا گیرهکی دارشتنی (ستان) ههرمایه ناڤ، یانژی پهیڤا (خۆش) کو پولا ئاخفتنی یا ههڤالناڤیه، پشتی زیدهکرنا گیرهکا دارشتنی (نه) که دبیته (نهخۆش)، ههروهکو (ههڤالناڤ) مایه.

١-٣-٢ گیرهکین ریزمانی

ئەڤ جوړی گیرهکی ئەرکهکی ریزمانی دبینیت، پهیڤهکا نۆی د فهرههنگیدا زیده ناکهت، بهلکو رۆل و ئەرکهکی ریزمانی وهردگریت، ههروهکو گیرهکا نیاسنی (هکه) د پهیڤا (پیاوهکه)دا کو ب ئەرکی نیاسینا ناڤی رادبیت، یان گیرهکی (ترین) د پهیڤا (خۆشترین)دا ئەرکی ههڤالناڤی پلهیا بالا دیارکریه.

١-٢-٧ سوپهرفیکسهکان (Superfixes)

ئەو جوړی گیرهکیه ئەوئ ل سهر برهگیان د زماناندا دهینه دانان کو ل سهر شیوهی دهنگی قهلهو یان تونهکا جیاواز ل سهر پهیڤان دهینه دانان، بو نمونه سوپهرفیکس جوداهی د واتایی د ناڤههرا پهیڤین وهکههڤ د شیوهیدا و هژمارا پیتاندا، بهلی واتایی ئەوان دهینه گۆهورپین ژ ئەنجامی ههبوونا هیژی ل سهر برهگی پتر ژ برهگی کا دی د کو ل برهگی ئیکی دهنگهک دبیته دهنگی قهلهو و د کاراندا برهگی دووی دهنگهک دبیته دهنگین قهلهو (Onumajuru, ٢٠١٥: ٢٤) د زمانی کوردیدا ئەڤ چهنده د گیرهکین ب هیژ گیرهکین بی هیژ بین ههین، ئەوژی د پهیڤین (باشتر) (هیژ دکهڤیته سهر گیرهکی برهگی دووی)، ههروهکو (نهمام) (هیژ ل سهر گیرهکی برهگی ئیکی).

١-٣ پۆلینکرنا ئەرکی بو گیرهکان:

ل دویف ئەرکی د شیاندایه گیرهکان دابهشی دوو جوران بکهین، ئەوژی گیرهکین دارشتی و گیرهکین ریزمانی.

١-٣-١ گیرهکین دارشتی:

پروسیسهکه بو پیکهینانا پهیڤهکی ب ریکا راستهکری واتایا ئەوئ پهیڤی ل گهل یان بی گۆهورپینا جوړی ههیڤی دهیته بکارهینان (Stockwell & Minko-va, ٢٠٠١: ٦٤) د شیانا گیرهکین دارشتیدا ههیه پولا پهیڤی بگۆهورپین یانژی نهگۆهورپین (خۆشناو، ٢٠١٦ : ٥٤). ب ئەڤی شیوهی ل خواری:

١-٣-١-١ گیرهکین دارشتی بین پولا پهیڤی د گۆهورپن:

پولا ئاخفتنی هاتییه گۆهورپین پشتی زیدهکرنا

١-٤ گیرهک ژ لای پیکهاتنیفه:

١-٤-١ گیرهکین ساده

گیرهکین ساده ئەو گیرهکن کو ب تنی ژ ئیک گیرهک یان ئیک پارچه پیکههین و د شیاندایه نینه زیدهتر بهیته بچوک کرن، ل سهر په یقی یان رهگی یان ل سهر گیرهکا سهر به خو دهیته زیده کرن (سهبری و مونیب ٢٠١٦: ٧٢) بو دروستکرنا په یقهکا نوی یان خودان واتایهکا نوی یان ئه رکهکی ریزمانی، ئەف جوره گیرهکه د زمانی کوردیدا پیشگر و پاشگرین سادهنه، وهک گیرهکین (دا، را، هه، رو، وه، لی، پی، فه، د ...)، د په یقین (داهینان، راگرتن، راهاتن، هه لچوون، هه لمالین، وه رگیران، لیدا، پیکه نیین، فه خارن، دخوت ...) ئەف جوری گیرهکانژی دبنه دوو جور:

١-٤-١-١ گیرهکین ساده بین ریزمانی:

زیدهکرنا گیرهکهکی ب تنی بو بنیاتی بی ئالوزکرنا بنیاتی په یقی دهیته ئهجامدان، ئەف گیرهکه دهیته زیده کرن ل سهر په یقی دا ئه رکهکی ریزمانی وه رگریته، ئەف گیرهکه ب تنی ژ ئیک پارچه پیکههیت. ئەگه به شهک ژ ئەفان گیرهکان هاته لادان دی واتایا ئەو هیته تیکدان، وهکو گیرهکا نه ریکرنی (نه) بو دهمی بوری د په یقا (نه هات) دا.

١-٤-١-٢ گیرهکین ساده بین دارشتی:

گیرهکین ساده بین دارشتی ئەوان گیرهکین ئیک پارچه ب خو فه دگریته ئەوین دهیته زیده کرن ل سهر رهگی و په یقان و ئه رکی ئەوان بی سهرهکی په یقین نوی د ناف فه رهنگا زمانیدا دروستکهکن، ئەفجا پولا په یقی بگوهورن یان پولا په یقی نه گوهورن، ئانکو زیدهتر ناهینه بچویکن بو پارچین بچوکنتر و ئه رکی گوهورینا پۆلین په یقی و دروستکرنا په یقین

نوی د ناف زمانیدا ههیه (عومهر ٢٠٢٣: ٤٥١) وهکو

گیرهکا دارشتی (هه ل) د په یقا (هه لچوو) دا.

١-٤-٢ گیرهکین نه ساده:

ئەو گیرهکن کو ژ پارچهکی پتر پیکههین و د شیاندایه بهیته بچویکن بو پارچین بچویکنتر، ئەف جوری گیرهکانژی دبنه دوو جور:

١-٤-٢-١ گیرهکین نه ساده بین ریزمانی:

گیرهکین نه ساده بین ریزمانی ئاماژیهین ددهنه زیدهکرنا گیرهکین (پاشگر، پیشگر، ناقر، ...) ب په یقهکا سهرهکی (بنیاتی) یان رهگی، ب مه بهستا راستقه کرنا واتایا کو دهمی ئهجامدان کاری ئەوین یان راستقه کرنا ئه رکی ئەوین د رسته ییدا، گیرهکین نه ساده د زمانی کوردیدا ژ ئهجامی لیکدان دوو یان پتر ژ گیرهکان بیت خو بدنه ئیک و ئیک گیرهکا نه ساده دروستکهکن، وهک گیرهکین (((ینو، ینه) کو د دیالیکتا سهریدا گیرهکین کومکرنی بین گازیکرنیه، (ینو)، (ینه) ی نیشانه ی بانگه یشتنی کوی دیالیکتی ژووروو و (ینه) نیشانه ی بانگه یشتنی کوی دیالیکتی خواروون، وا پی دهچی که بناغه ی (ین) بی و نیشانه ی (ق) و (ه) ی بانگه یشتنی پیوه لکابی)) (مارف ١٩٧٩: ١٨٦) ههروهکو د په یقین (کورینو و کورینه) دا.

١-٤-٢-٢ گیرهکین نه ساده بین دارشتی :-

ئەو گیرهکن ژ تیکه ل بوونا پیشگرین ساده بین (پی، لی، تی، ژی)، دگه ل پاشبه ندی (را، دا، وه) دروست دبن (مارف: ١٩٨٧: ٧٦) ئانکو ئەو گیرهکن ئەوین ژ دوو پارچان پیک دهین، د شیاندایه بهیته بچویکن و گیرهکین ساده ژی دروست دبن، وهکو گیرهکی (پیدا) د په یقین (پیدا چوون، پیدا هاتن، پیدار یژتن) دا.

گریدانا ئەوان دگهل (٧٢) پيشگر و (٨٧) پاشگران ئەف بهلگه پشتگيرىيا ئەف دىتنى دكهت كو گيرهك نه ب تنى خهملاندنن مۆرفۆلۆجىينه، بهلكو نيشاندهرين ريزمانىين گرنگن ب باوهريپكرنهكا ئامارى د دياركرنا رەفتارى ريزمانيدا (Earl, ١٩٦٦, ٣٨-٣٩).

گيرهك رۆلهكى سهرهكى د فۆرمى پولىن ريزمانىين پهيفيدا دگيرن ب گۆهورين يان دياركرنا ئەركى پهيفين بنهرهت د ناف پيکهاتهيين زمانيدا. ل گۆر پۆلينكرنين مۆرفۆلۆجى بين دويماهيى، گيرهك ب شيۆهيهكى بهرچاف د جۆرين دارشتى و ريزمانيدا ل سهر بنهرهتى كارتىكرنا ئەوان يا ريزمانى بهلاقدن. گيرهكىن دارشتنى ب چالاكى پۆلا ريزمانى يا پهيفى دگۆهورن وهكو گۆهورينا نافهكى بۆ ههقالنافهكى يان كارهكى بۆ نافهكى ئەفى چهندى دروستكرنا زيدهكرنين پهيفين فهرهنگىيىن نوى سانههيتردكهن (Khaydarova and Dilfuzakhon, ٢٠٢٥, pp. ٣٥٤-٣٥٥). فهكولينا هارابى ل سهر قوتابىين ئينگلىزى بين سمستهرى پينجى ئاشكهره دكهت كو گهلهك فيرپوون د دياركرنا دروست يا چهوا گيرهك پۆلا ريزمانىيا پهيفى دگۆهوريت، ب تايبهتى جوداكرن د نافهرا كاران و نافان، ههقالنافدا. فهكولين ئەفان خهلهتبيان د سى جۆرين سهرهكيدا پۆلين دكهت. زيدهكرنا گيرهكىن نهكونجايى و جيھشتنا گيرهكىن پيدفى و شيۆهيه خهلهت وهكو سهپاندنا پاشگرى دارشتى خهلهت، خهلهتبييهكا بهربهلاف بكارهينان - (ment)يان (tion) ل سهر كاران ب شيۆهيهكى نه دروست (Harahap, ٢٠١٧, ٥١-٥٣). ههروهكى گيرهكى (تر) ل سهر كارهكى يان ههقالكارهكى بهيته زيدهكرن.

بو زمانهكى ديتر دجودانه، ل ههر قوتابخانهكا زمانى هژمارهيهكا جياواز ژ پۆلين جودا دياركرينه، بۆ نموونه قوتابخانا روسى يا كلاسيك (ناف، ههقالناف، ههقالكار، كار، جهناف، ژماره، پارتىكل، ئامرازين پهيوهندي، ئامرازين سهرسورمان، پيشبهند)، ئانكو ب ديتنا قوتابخانا روسى دهه پۆلين ئاخفتنى ههنه، بهلى ديتنا قوتابخانا (ئهمريكى وئىنگلىزى)، (ناف، جهناف، ههقالناف، ههقالكار، ئامرازي پهيوهندي، پيشبهند، ئامرازي سهسورمان، كار) پۆلين ئاخفتنيه (خوشناو ١٠٩:٢٠٠٩) هندهك زمانقان دكهنه چوار بهش (ناف، كار، ههقالناف، ئامرازين پهيوهندي)، هندهك ب تنى دكهنه دوو جۆر (كار و ناف)، عهره ب دكهنه (ناف، كار، ئامرازي)، زمانقانن كورد دكهنه ههشت ژبه كارتىكرنا زمانى ئىنگلىزى ل سهر زمانى كوردى (عەلى و مونيپ ٢٠٢٦: ١٣٠) ئەگهري ئەفى چهنديژى دزفرينه بۆ دوو خالان:

- ١) ژىكجودابوونا سروشتى زمانان ژ رهخهكيه.
- ٢) ژىكجودابوونا سروشتى ئاقان پۆلهيان ژ رهخهكى ديفه، زيدهبارى د نافىكچوونا ئەفان پۆلان ب خو (سهليم ٢٠١٤: ٣)

١-٢ گيرهك و پۆلين ئاخفتنى:

پهيوهنديا د نافهرا گيرهك و پۆلين ئاخفتنىدا نه ب تنى سيستهماتىيکه، بهلكو گيرهك هيژهكا پيشبينىكرنى يا ب هيز دهربارهى پۆلين ئاخفتنى بين پهيفى ههلدگرن، ئانكو دهمى ئەم گيرهكى دبىنين ئەم پيشبىينى بكهين ب سهر چ پۆلا ئاخفتنىه يه وهكو گيرهكا (ان، هكه، ...) پۆلا نافينه. ئەف پهيوهندييه ب تايبهتى د پهيفين فرهبرگه دا دياره كو تيدا گيرهك بهشدارىيهكا گرنگ د پۆلينكرنا پهيفان د نافان، ههقالنافان، يان كاراندا دكهن ب شرۆقهكرنا پهيكهركى مهزن ژ زيدهترى (٧٣،٠٠٠) پهيفان و

۲-۲ جۆرین پۆلین ئاخفتنی:

د ریزمانیدا پهیڤ ل سەر جۆرین جودا ل دویڤ ئەرک و واتا و جەئ ئەوان د ناڤ رستهییدا دەینە دابەشکر. (فینچ) ئاماژەیی ب پۆلین ئاخفتنی د دەت و دبیزیت پۆلین پهیڤان دگرنگن بۆ پروسەیا وەرگرتنا زمانی، چونکی هاریکارن ژبۆ دروستکرنا رستهیان وب شیوهیهکی ئابوری و ئەقان پۆلان ب سەر دوو جۆران دابەشکر (Finch, g, ۲۰۰۰: ۴۶):

(۱) پۆلین فەرهنگی: ئەوان پهیڤان ب خوڤه دگرن ئەوین واتا ژ دەرڤه دەوروبهری تیدا دەینە بکارهینان، ئەڤهژی دبنه (ناڤ، ههڤالناڤ، ههڤالکارو کار).

(۲) پۆلین ریزمانی: ئەوان پهیڤان ب خوڤه دگرت بین واتایا بهشک بیت ژ چوارچۆڤهیی ریزمانی، ئانکو رولی ریزمانی دبینن و هکو ئامرازین بهستنی، ئامرازین پهیوهندی، جهناڤ و کارین هاریکار. ههروهسا (فینچ) دبیزیت پۆلین فەرهنگی ب پۆلین ڤهکری دەینە نیاسین و پۆلین ریزمانی ب پۆلین گرتی بین ئاخفتنی دەینە نیاسین:

۱-۲-۲ پۆلین ڤهکرین ئاخفتنی:

(فینچ) پهیڤین جۆری ڤهکری ب پهیڤین ناڤه رۆکی یان پهیڤین فەرهنگی د دهته نیاسین، ئانکو ئەو جۆرین پهیڤانه کو د شیاندایه زیدهکر ل سەر بهیتهکر د شیاندایه پهیڤین نوی ل سەر ئەقان پۆلینکرنا یان جۆران بهیته زیدهکر ب بورینا دەمی و ل گه گه شهکرنا زمانی، پهیڤین د ئەڤی پۆلینکرنا ڤهکریدا واتایا سهرهکی د رستهییدا وەر دگرن بۆ ڤهگۆهاستنا پیژانینان کو د داینامیکینه و رهنگه دانا گۆهورینا د کهلتور و تەکنۆلۆژیا و جفاکیدا دکهت، ئانکو پۆلین ڤهکری بین ئاخفتنی ئەوان پۆلان ب خوڤه دگرن،

ئەوین دشین ئەندامین دی رۆژانه پهیڤین نوی کو ژ ناڤ، ههڤالناڤ، ههڤالکار و کاران دەینە د ناڤ زمانیدا ب ریکا دارشتن و لیکدان (دزهی ۲۰۱۳: ۹۴) ههروهکو پهیڤین (گهجان، باشتەر، شهڤی، هاتبوو).

۲-۲-۲ پۆلین گرتی بین ئاخفتنی:

پهیڤین ژ جۆری گرتی کو ب ناڤی پهیڤین ئەرکی یان وهزیفی یان ریزمانی دەینە هژمارتن، ئانکو ((پۆله داخراوهکان ژمارهیان دیارکراوه و زیاد ناکری پهیرهویک دروست دهکن و پهکتر پیناسه دهکن، بهواتایهکی تر واتای فەرهنگیان نییه و واتاکه ی بهراوردکردن لهگه ئەندامانی تر وهردهگرین)) (دزهی، ۲۰۱۳: ۱۰۲)، ئەڤ مۆرفیمه ئەرکین ریزمانی دگین، بهروڤاژی پهیڤین جۆری ڤهکری د شیاندایه نینه ئەڤ جۆری گرتی ب ساناهی بهیته زیدهکر یان هندهک پهیڤین نوی ل سەر بهیته زیدهکر (دزهی ۲۰۱۴: ۱۰۵)، پۆلین گرتی وهکو (جهناڤ، ئامرازین پهیوهندی و کارین هاریکار، نیشانین سهرسورمان، نیشانین دهستنیشانکرنی، ...). ههروهکو (ئهم، ژ، دڤیت، پهع، ئەڤه).

پشکا دووی:

۳. رۆلی گیرهکین ریزمانی د دیارکرنا پۆلین ڤهکری بین ئاخفتنیدا:
هەر ژمارهیهکا گیرهکین ریزمانی سەر ب پۆلهکا ئاخفتنیڤهیه، ههروهکو ب ئەڤی شیوهی:

۳-۱ گیرهکین ریزمانی د دیارکرنا پۆلا ناڤیدا:
گیرهکین ریزمانی رۆلهکی چالاک د دیارکرنا پۆلین ڤهکری بین ئاخفتنیدا دبینیت. د زمانی کوردیدا هەر پۆلهکا ئاخفتنی هندهک گیرهکین تابهت ب خوڤه

دگریت، ل دەمی هاتنا ئەفان گیرهکان ئیکسەر دیار بیت کا په یف ب سەر کیژ پولا ئاخفتنییه ب هاریکاریا ئەوان گیرهکین تایبته ب (نافی و هه قالنافی هه قالکار و کار) و هه ردهم ئەف پوله د گه شه کرنی و زیده کرنی دانه. ل خواری دی هه ول هیته دان به حسی ئەوان گیرهکان بکهین، ئەوین دگه ل پۆلین فه کری بین ئاخفتنی بین نافی دهین:

١-١-٣ گیرهکا نیاسینی:

نیاسین ب ئەوان نافان دهیته گوتن کو گوهداری و ئاخفتنکهری پیزانین دهربارهی ئەوی نافی یان ئەوی تشتی بیت ههین (خوشناو ٢٠١٥: ٣٠) زمانی کوردیدا ب تایبته د دیالیکتا سه ریدا نیاسین ب شیوهی گیرهک ناھیته دیتن، به لکو ب مۆرفیمهکا سه ربه خو دهیت، ئانکو گیرهکا تایبته ب ناسیاریهه نینه (عومه ر ٢٠٢٣: ٤٣) به لئ ل جهی ئەوی (ئەو) دهیته بکارهینان کو دبیته هه قالنافی نیاسینی، هه روه کو د گرییا (ئەو گول) دا.

٢-١-٣ گیرهکا نه نیاسینی:

د زمانی کوردیدا چه مکی نه نیاسینی ب ئاشکه رانه کرنا و نه نیاسینا نا فه کی د ناف پوله کیدا یان زارافه که د زمانیدا ئاماژه کرنی بۆ تشته کی یان کومه کا تشتان دده ت کوشیانا نیاسینی تیدا نینه (هه مان ژیده ر: ٤٣)، گیرهکا نه نیاسینی د دیالیکتا سه ریدا (هک)، هه روه کو د په یقین (گوله ک، ماله ک، دایکه ک) دا.

٣-١-٣ گیرهکین کۆمکرنی:

ئەف جورئ گیرهکی بۆ کۆمکرنا نافان دهیته بکارهینان، ب ئەفی شیوهی:

١-٣-١-٣ (ان) گیرهکا کۆمکرنییه ((نیشانهی سه رهکیه بۆ کوکرده وه ناو، له نیوان هه موو

نیشانهکانی تری کۆکرده وهی به پلهی یه که م دیت)) (دزه یی ٢٠١٤: ١٠٦) و د دوخی تیاندا دهرده که فیت، هه روه کو د په یقین (شیران، دایکان) دا.

٢-٣-١-٣ (ین، ید، یت) گیرهکین کۆمکرنی د دوخی خستنه سه ر، هه روه کو د په یقین (کورین، کورید، کوریت) دا.

٣-٣-١-٣ (ینۆ، ینه) گیرهکین کۆمکرنی د دوخی گازیکرنی، هه روه کو د په یقین (کورینۆ، خوشکینه) دا.

٤-١-٣ گیرهکین بچویکرنی:

گیرهکین بچویکرنی د زمانی کوردیدا گه له کن و دهیته بکارهینان بۆ مه ره مین جودا جودا، وه کو (ئ، و، وک، ک، وشک، چه، ...) د په یقین (نازی، ئازۆ، هه نارۆک، زه لاموشک، دهریاچه) دا.

٥-١-٣ گیرهکا تاکیی:

د زمانی کوردیدا گیرهکین تایبته ب تاکییته نین کو ب تنی هه لگری واتایا تاکیی بدته، به لکو دگه ل گیرهکا نه ناسیاریی (هک) دهیت و تاکییژی دگه هینت (احمد، عبدا لله ٢٠١٦: ٣٩٩) ئانکو ئیک گیرهک رۆلی تاکیی و نه ناسیاریی د ئیک دهما وهر دگریت، هه روه کو د په یقین (پینوسه ک، په رۆکه ک، نوژداره ک) دا.

٦-١-٣ گیرهکین نفشی:

مه به ست ژ گیرهکین نفشی (ئەو ناوانه ن که له بنجینه دا نیر و می تیدا ئاشکه را یه و هیه تهم و مژیبه ک له ده ستنیشانکردنیا ن نییه) (ره شید، ٢٠٠١: ٥)، ئانکومه به ست ژ نفشی نفشی سروشتی نینه، به لکو نفشی ریزمانییه، ئەو نفشی د زمانیدا ب هاریکاریا هنده ک گیرهکان دهیته جیه جیکرن

(٢١)، ههروهكو د پهیڤین (نهوزادیش، دایکیش، مامۆستاش، قوتابیش...) دا.

٢-٣ گیرهك د دیارکرنا پۆلا ههڤالناڤیدا:
ئهوگیرهکن ل سهر ههڤالناڤان دهینه زیدهرکرن و
ئهکرهکێ ریزمانی ب ههڤالناڤی د دهنه بهخشین
ههروهکو ب ئەڤی شیوهیی ل خوارئ:

١-٢-٣ گیرهکا پلهیا بهراورد:
ئهڤ گیرهکه (چهواییا تشتهکی بهراورد دکهتن
دگهل تشتهکی دیتر و بو دارشتنا ئەڤی جۆری ئەم
گیرهکا (تر) گیرهکا پلهیا بهراورد هندهکجاران ب
پلهیا ههڤبهری دهیته نیاسین ئەوژی دهمی دوو
کهس یان دوو تشت د رستهییدا ههڤبهری ئیک دین
و ئیک ژ ئەوان، پلهیا ب بلندتر بدهست خوڤه بهینیت
دچیته سهر ههڤالناڤی و ئەڤی چهمی دگههینیت
(ئیوو، ٢٠٠٨: ٩٨)، ههروهکو د پهیڤین (خوشر و
باشتر، گهشر، ...) دا و ئامرازئ (ژ) دچیته د ناڤهرا
ههردوو تشتان یان کهساندا ههردهمی د رستهییدا
هات، وهکو (نازاد ژ نهوزادی جوانتره).

ئەڤی گیرهکی بو ههیه ناڤیژی وهبرگیت، بهلی ل
ئەوی دهمی دئ پۆلا ئەوی هیته گوهورپن بو پۆلا
ههڤالناڤی، ئانکو ناف پشتی وهگرنتا گیرهکا پلهیا
بهراوردی (تر) دئ سهردهریا ههڤالناڤی ل گهل
هیته کرن، ههروهکو د پهیڤین (کوردتر، مالتر، ...) دا.

٢-٢-٣ گیرهکین پلهیا بالا:
پلهیا بالا ل ئەوی دهمی دهیته بکارهینان، دهمی
کهسهک یان تشتهک ل گهل چهند کهسان یان
تشتان بهیته بهراوردکرن (عومه ر ٢٠٢٣: ٤٤) نیشانا
سهرهکی یا ئەڤی پلهی (ترین) ه، ههروهکو د پهیڤین
(جوانترین، زیرهکترین، باشترین، ...) دا.

(محهمه، ٢٠٠٠: ٧)، ئەڤ گیرهکه د چهند دۆخین
جودادا دهردهڤن وهکو:

١-٦-٣-٣ گیرهکین نفشی د دۆخی خستنهسهردا:
(ئ) بو نفشی نیر دهیت، ههروهکو د پهیڤین
(بابی، ههڤالی، برایی، ...) دا.

(١) بو نفشی می دهیت، ههروهکو د پهیڤین
(دایکا، ژنا، خوشکا، ...) دا

٢-٦-٣-٣ گیرهکین نفشی د دۆخی تیاند:
(ئ) بو نفشی می، ههروهکو د پهیڤین (نهرسین،
جوانی، شرینی، ...) دا

(ی) بو نفشی نیر دهین، ههروهکو د پهیڤین
(نازادی، نوژداری، ههڤالی، ...) دا

٣-٦-٣-٣ گیرهک نفشی د دۆخی گازیکرنیدا:
(ئ) بو گازیکرنا نفشی می دهیت، ههروهکو د
پهیڤین (ژنی، مهتی، خالهتی، ...) دا

(و) بو گازیکرنی نفشی نیر دهیت، ههروهکو
د پهیڤین (مامۆ، خالۆ، کاکۆ، ...) دا

٧-١-٣ گیرهکین وهکیهکیی (جهختکرنی):
ئهڤ گیرهکه د زمانی کوردیدا دگهل ناڤی دهیته
بکارهینان مهبهست ژ گیرهکا وهکیهکیی ((مورڤیمهکا
ریزمانییه ب تنی نهشیته چ واتایان ببهخشیت، بهلی
دهمی ل گهل پشکهکا ناخفتنی دهردهڤیت، واتیهکا
ریزمانی ددهته ئەوی پشکی و فورمهکی نوی ژ
ددهتی (ئهمین ٢٠١٦: ٦٣)، د دیالیکتا سهریدا گیرهکا
وهکیهکیی (ژی) یه کو دکهڤیته دویمهیا ناڤی،
ههروهکو د پهیڤین (نازادژی، شرینژی، ههڤالژی،
...) دا.

بهلی د دهڤوکا ئاکریدا گیرهکا (یش) یان (ش) دهیته
بکارهینان ((ئامرازهکی زور چالاکه، دهوانی به
زوربهی کهرهستهی زمان بلکی و بو تهئکید کردنی
مهبهستی پوودانی فرمانهکانیان)) (محهمه، ٢٠١٤:

٣-٤-٢ گیرهكین نه ریکرنی:

گیرهكین ب ئەركی نه ریکرنی رادبن گه له کن، ئەوژی ل دویف دەم و ریزه ئەسپیکتان ب شیوهیین جودا جودا دەردکهفن، ههروهکو ب ئەفی شیوهیین ل خواری:

٣-٤-٢-١ (نه) ئەف گیرهکه ل گه ل دەمی بوری دهیت ب هه می ئەسپیکتین خوڤه، ههروهکو د کارین (نه هیتلا، نه دهیتلا، نه هیتلابوو) دا. (نه) ئەف گیرهکه ل گه ل کارری فه رمانژی دهیت و یاتایبه ته ب ئاخفتنا خه لکی دهۆکی، ههروهکو د کارین (نه کوژه، نه کوژن) دا.

٣-٤-٢-٢ (نا) ئەف گیرهکه تاییه ته ب دەمی نهۆ و دهیت ل جهی گیرهکا دەمی نهۆ (د) و نه بوریی دهیت (دی) دگریت، ههروهکو د کارین (ناییژم، ناخۆم) دا .

٣-٤-٢-٣ (ن) ل گه ل هندهک کارین دەمی نه بوری نهۆ ل شوینا گیرهکا (نا) دهیت، ئانکو (نا) دبیته (ن) د کارین (زان، کار) دا (شیرزاد، مونیب ٢٠١٦: ١٠٩) ٣-٤-٢-٤ (نی) ئەف گیرهکه ل گه ل کارری بی هیز دەمی نهۆیی راکه هاندنی ته مامدا گیرهکا (نی) په یادابیت (هه مان ژیدەر ١٠٤) ههروهکو دکاری (نینه) دا.

٣-٤-٢-٥ (مه) ئەف گیرهکه د گه ل کارری فه رمانی دهیته بکارهینان وهکو پیشگر بو نه ریکرنی بکاردهیت، ههروهکو د کارین (سه رمه کهڤه، دامه هیتله، ...) دا.

٣-٤-٣ گیرهكین تپه راندنی:

مه رهم ژ تپه راندنی گوهورپنا جوړی کارییه ژ لایئ هیزیکه (عومه ر ٢٠٢٣: ٤٧) ههروهکو ب ئەفی

٣-٤-١-٢ گیرهکا دەمی نهۆ: ئەف گیرهکه ب تنی د ریزه یا راکه هاندنی ب ئەسپیکتین دەردکهفن ههروهکو ب ئەفی شیوهیین:

٣-٤-١-٢-١ گیرهکا دەمی نهۆ یی راکه هاندن نیزیك: ئەف گیرهکه وهکو پیشگر دەردکهفیت و دکهفیته دهستپیکا بنیاتی کاری کو نیشانا ئەوی (د) ه، ههروهکو د کارری ش (دچم) دا.

٣-٤-١-٢-٢ گیرهکا دەمی نهوی به ردهوام: ئەفه ژی گیرهکا نفشی (ا، ی، ن) دکهفیته به ری گیرهکا دەمی نهو، ههروهکو د رسته یا (ئەوی دچیت) دا.

٣-٤-١-٢-٣ گیرهکا دەمی راکه هاندنی ته مام : ئەفه ژی ب تنی دگه ل کارری بی هیز دهیت ب نیشانه یا (،) ههروهکو (هه یه) دا.

٣-٤-١-٣ گیرهكین دەمی دهیت: دەمی دهیت چه ند ریزه و ئەسپیکتن جودادا دەردکهفن ب ئەفی شیوهیین:

٣-٤-١-٣-١ گیرهکا دەمی دهیتی راکه هاندنی: ب تنی بو نیزیك دەردکهفیت کو ب گیرهکا (دی) وهکو پیشگر دکهفیته دهستپیکا بنیاتی کاری، ههروهکو د کارری (دی چم) دا.

٣-٤-١-٣-٢ گیرهکا دەمی دهیتی مه رجی: ب تنی بو نیزیك دەردکهفیت. ئەو ژی گیرهکا (ب) وهکو پیشگر دهیت، ههروهکو د کارری (بچیت) دا.

٣-٤-١-٣-٣ گیرهکا دەمی دهیتی فه رمان: ئەوژی ب تنی نیزیك دهیت و وهکو پاشگر دەردکهفیت و دکهفیته دهستپیکا بنیاتی ئەوژی گیرهکا (ب)، ههروهکو د کارین (بگره و بگرن) دا.

شیوهی:

- (اند) ئەف گیرهکه بو تێپه راندنی دهیته بکارهینان، ئەگەر کار دەمی بوری بیت، ههروهکو (نقاند، لقاند، ...) .
- (ین) گیرهکا تێپه راندنییه، ئەگەر کار نه بوری بیت، دهیت ههروهکو (دی نغینم، دی خشینم).

ل دویف جهین ئەوان بو سهەر پۆلین ریزمانی بین فهکری (ناف، ههقالناف، ههقالکار و کار) ی، نیشانانا ریزهی بو گیرهکین ریزمانی، ریزهیا بکارهینانا گیرهکین ریزمانی و خشتهکی گشتی بو دیارکرنا ریزهیا گیرهکین ریزمانی د پۆلین فهکری بین ئاخفتنیدا د خشتهیین ١ تا ٤ ل دویف ئیک دا دیاربهین:

پۆلین فهکری بین ئاخفتنی	گیرهکین ریزمانی	هژمار	ریزه یا سهدی
ناف	گیرهک نه نیاسینی	١	١,٨
	گیرهکا نیاسینی	٠	٠,٠
	گیرهکا کۆمکرنی	٤	٧,١
	گیرهکا تاکینی	١	١,٨
	گیرهکا بچوکرکی	٦	١٠,٧
	گیرهکا نفشی	٦	١٠,٧
	گیرهکا وهکیهکیی	١	١,٨
کار	گیرهکا دهمی بوری	٧	١٢,٥
	گیرهکا دهمی نهو	٣	٥,٤
	گیرهکین دهییت	٣	٥,٤
	گیرهکا نه ریکرنی	٥	٨,٩
	گیرهکا تێپه راندنی	٢	٣,٦
	گیرهکا دووباره کرنی	١	١,٨
	گیرهکا ریکهفتنی	١٤	٢٥,٠
ههقالناف	گیرهکا پلهیا بهراورد	١	١,٨
	گیرهکا پلهیا بالا	١	١,٨
ههقالکار	سفره	٠	٠,٠

خشتهیی ١: کۆمهله گیرهکین ریزمانی

٣-٤-٤ گیرهکین دووباره کرنی:

(هقه) گیرهکهکا تایبهته ب کاریقه، ئەوژی ژبو دووباره کرنا کاری دهیته بکارهینان، ههروهکو د کارین (کیلاقه، کریقه، ...) دا.

٣-٤-٥ گیرهکین ریکهفتنی:

گیرهکین ریکهفتنی د ئاخفتنا خه لکی دهوکیدا چهند کۆمه ل بین ههین، ههروهکو ب ئەفی رهنگی خوارئ: ٣-٤-٥-١ کۆمه لا ئیکئ: ئەف کۆمه لا گیرهکان ل گه ل کارئ بوری تینه پهر بو بکهری و تیه پهر بو بهرکاری دهیته، ههروهکو (م، ی، ، ین، ن، ن) ههروهکو د رستهیین (ئه ز چووم، شو فیری ئه ز گه هاندم) دا.

٣-٤-٥-٢ کۆمه لا دوویی: ئەف کۆمه له گیرهکان ل

گه ل دهمی بوری تیه پهر نه بوری، چ کارئ تیه پهر بیت یان تینه پهر بیتن وهکو (م، ی، یت / ت)، (ین، ن، ن)، ههروهکو (دی خۆم، دی خۆی، دی خویته).

٣-٤-٥-٣ کۆمه لا سییی: ئەف کۆمه له گیرهکان ل

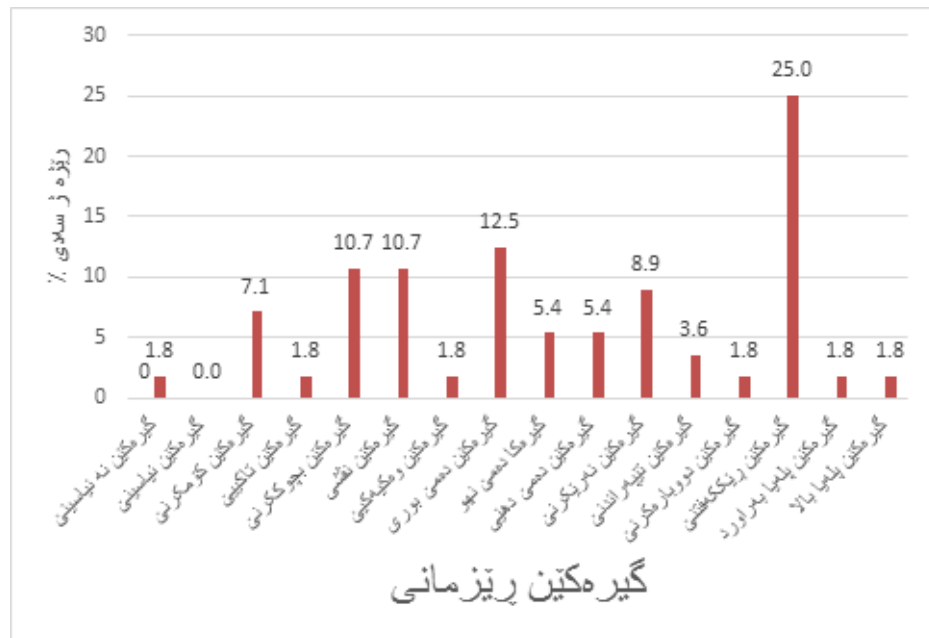
گه ل کارئ فه رمان دهیته دهر دکه فیت. ئەوژی بو که سی دوویی تاک و کۆم (ه، ن)، ههروهکو د کارین (بکره، بکرن) دا.

پشتی گیرهکین ریزمانی بین پولا فه کرییا ئاخفتنی هاتیینه دیارکرن، د شیاندایه ئەوان گیرهکان

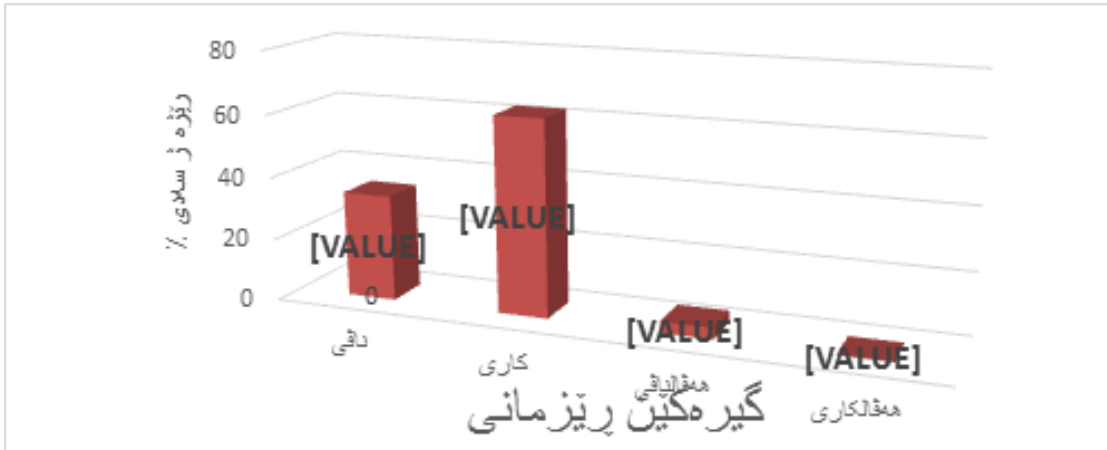
خشته یی ٢: نیشانانان ریژه ی بۆ گیره کین ریژمانی

خشته یی ٣: ریژه یا بکارهینانان گیره کین ریژمانی

خشته یی ٤: ریزهیا گیرهکین ریزمانی د پۆلین فهکری بین ئاخفتنیدا

ئەفی شیویه:

- ریزهیا گیرهکین ریزمانی بین ناڤی (٣٣,٩%)
 - ریزهیا گیرهکین ریزمانی بین کاری (٦٢,٥%)
 - ریزهیا گیرهکین ریزمانی بین هه‌قالناڤی (٣,٦%)
 - ریزهیا گیرهکین ریزمانی بین هه‌قالکاری (٠%)
- پۆلا فهکری یا ئاخفتنی یا هه‌قالکاری ب چ رهنگان دشیاندا نینه گیرهکین ریزمانی وهربرگیت.

لیستهیا ژیده‌ران:

ب کوردی:

- برزو، ئومید به‌رزان، محمد، شادان حمه ئەمین (٢٠١٧) مۆرفیمه هاوپیژو فره‌واتاکان له‌زمانی کوردیدا (شیوازی ئاخاوتنی گهرمیان وهک نمونه). گۆڤاری زانکوی گهرمیان، لاپه‌ری کونفرانس، ژماره (٤٥)، (٤٠٩-٤٣٧) سلیمانی.
- حمد، سوران عبدالرحمان، عبدالله، خالد علی (٢٠١٦) لیکولینه‌وهیهکی به‌راوردکاری مۆرفیمه به‌نده ریزمانیه‌کانی زمانی کوردی و ئینگلیزی، گۆڤاری زانکوی راپه‌رین ژماره (٧) په‌به‌ندا (٣) ل (٣٩٣-٤٢٠)، سلیمانی.

ئە‌نجام:

پشتی ئەف فه‌کولینه ب دویمه‌یک هاتی، ئەم گه‌هشتینه ئەفان ئە‌نجامان: گیرهکین ریزمانی پۆله‌کی گرنگ د دیارکرنا پۆلین فهکری بین ئاخفتنیدا دگیرن و بۆ هه‌یه هه‌ر ریزه‌یه‌کا گیرهکین ریزمانی پۆله‌کا فهکری یا ئاخفتنی ب ده‌ته دیارکرن و هه‌ر پۆله‌کا فهکری گیرهکین تاییه‌ت بین ریزمانی ب خۆفه هه‌نه. پۆلین فهکری بین ئاخفتنی بین (ناڤ، هه‌قالناڤ، کار) دشین گیرهکین ریزمانی وهربرگن. ئەو گیرهکین ل گه‌ل پۆلا فهکری یا ئاخفتنی یا ناڤی ده‌ین ئەفه‌نه (کۆمکرنی، نه‌نیاسین، بچویکرن، وه‌کیه‌کی، نفشی، تاکیی) و بین ل گه‌ل هه‌قالناڤی ده‌ین (پله‌یا به‌راوردی و پله‌یا بالا) و بین ل گه‌ل پۆلا کاری ده‌ین (گیرهکین ده‌می بوری، ده‌می نه‌و، ده‌یت و فه‌رمان، نه‌ریکرنی، تیپه‌راندنی، دوباره‌کرنی و ریکه‌فتنی). ریزه‌یا گیرهکین ریزمانی د پۆلا فهکری یا ئاخفتنی یا (کاری) ژ هه‌میان پتره و گیرهکین ریزمانی پۆلا فهکری یا ئاخفتنی (هه‌قالکاری) ژ هه‌میان کیمتره، ئانکو هه‌ر نینه. ریزه‌یا سه‌دی یا هه‌ر پۆله‌کا فهکری یا ئاخفتنی ل دویف وهرگرتنا گیره‌کا ریزمانی ب

- عەلی، شێرزاد سەبری، مونیب، ئاراز (۲۰۱۶) وشەسازی دەزگەهی نالبەند، دەهۆک.

- قادر، عادل رەشید (۲۰۰۱) تۆخم لەزمانی کوردیدا، ناما ماستەر، کۆلیجی زمان، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی.

- قادر، ئەبوبەکر عومەر (۲۰۰۳)، بەراوردیکی مۆرفۆسینتاکسی لەزمانی کوردی و فارسی، نامەیا دکتورایی، کۆلیژا زمان زانکۆیا سلێمانی، سلێمانی.

- مەرف، ئەورەحمان حاجی (۲۰۰۰) رێزمانی کوردی (وشە سازی) بەشی پینجەم (کردار)، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم سلێمانی.

- مەرف، ئەورەحمان حاجی (۱۹۸۷) وشە پۆنان لەزمانی کوردیدا، بەرگی دووهم، چاپکراوەی کۆری زانیاری کوردی، بەغدا. بەرگی ئێکی، چاپی دووهم، هەولێر.

- محەمەد، حاتەم ولیا (۲۰۰۰) فریزی ناوی و فریزی کاری لە کرمانجی ژووڕودا، نامەیا ماستەر، کۆلیژی زمان، زانکۆیی سلێمانی.

- مستەفا، مستەفارهزا (۲۰۱۹)، پۆلینکونا مۆرفیمە بەندەکان لەسەر بنەمای چالاکیی و سستی ئەمرویان لەزمانی کوردیدا، نامەیا دکتورا کۆلیژا زمان زانکۆیی سلێمانی، سلێمانی.

- ئیبو، قیان ئیبراهیم عەلی (۲۰۰۸) تاییەتمەندیین هەقالناقی دزمانی کوردیدا، نامەیا ماستەری کۆلیژا ئادابی، زانکۆیا دەهۆک.

- ئەحمەد، پائیز عومەر (۲۰۲۰) رێزمانا بەهیدینی (لینکولینین ئەکادیمی دەربارەیی مۆرفۆسینتاکسا بەهیدینی)، دەهۆک.

- ئەمین، وریا عومەر (۲۰۱۴) مۆرفۆسینتاکس وەک سەرچاوەیەک بۆ دارشتنی وشە لەزمانی کوردیدا، گۆڤاری ئەکادیمی کوردی ژماره (۲۹)، هۆلێر.

- خۆشناو، شیروان حوسین (۲۰۱۶) توانای مۆرفیمی بەند لە دەوله‌مەندکردنی فەرەه‌نگ و راپەراندنی ئەرکی سینتاکسی، دەزگای چاپ و پەخشی نارین، هەولێر.

- خۆشناو، نەریمان عەبدوللا (۲۰۰۹) رێزمانی کوردی (بەشەکانی ئاخوتن)، چاپی حەوتەم، چاپخانەیی رۆژەهلات هەولێر.

- دزەیی، عەبدولواحد موشیر (۲۰۱۳) وشە سازی زمانی کوردی، چاپی دووهم، بەریوەرەراتی گشتی کتیبخانەیی گشتیەکان، هەولێر.

- دزەیی، عەبدولواحد موشیر (۲۰۱۴) رێزمانی کوردی، بەریوەرەراتی گشتی کتیبخانەیی گشتیەکان، هەولێر.

- رشید، قادر، صباح (۲۰۰۰) هاویژی و فرەواتایی لە (گیرەک) دا، نامەیا ماستەر کۆلیژی زمان زانکۆی سلێمانی، سلێمانی.

- رەسول، عەبدوللا حوسین (۲۰۱۴) مۆرفیمە رێزمانیەکانی کار، نامەیا دکتورا، کۆلیژی پەرورە (ئیبین روشد) زانکۆ بەغداد.

- سەلح، ریباز مەحمود حەمە، رەسول، عەبدوللا حوسین (۲۰۲۳) بەراوردکردنی نیشانەیی رێزمانی و ئامراز لە زمانی کوردیدا، گۆڤاری ئەکادیمی کوردی ژماره (۵۳)، هەولێر.

- سەلیم، زێرین خۆرشید (۲۰۱۴) پۆلگۆهورینا فۆرمی پەیقی دپۆلە فۆرمین فەکریدا (گۆڤەرا بەهیدینی)، گۆڤارا زانکۆیا دەهۆک ژمارا (۱) پەرەندا (۱۷) نیسانی، ژمارا (پاشکۆ) (زانستین مۆڤایەتی و کۆمەلناسی) دەهۆک.

- عومەر، فازل (۲۰۱۶) گیرەکتین زمانی کوردی، بەلاڤۆکتین کۆری زانیاری کوردستان، هەولێر.

- عومەر، دیمەن عەبدوللا (۲۰۲۳) مۆرفا سفر و دیاردەیا کەرەستەیی بۆش د زمانی کوردیدا، چاپخانا گازی، دەهۆک.

- عەبوزید، سانیا جەبار (۲۰۱۲) ئەسپیکتین کاری دکوردیا سەریدا، چاپخانا خانی، دەهۆک.

المخلص

تههدف هذه الدراسة إلى تحليل دور اللواحق النحوية في تحديد الفئات المفتوحة في الكلام، بالاستناد إلى دراسة أجزائها فنش. تبحث الدراسة في العلاقة بين اللواحق النحوية وتحديد الفئات في اللغة المنطوقة. تتبنى الدراسة منهجا وصفيا تحليليا وتسلسل الضوء على أهمية هذه الخصائص في تعزيز تأثير مجالات اللواحق النحوية على الجذر والأصل والأساس للكلمات ضمن هذه المجالات، وكذلك دورها في تحديد الفئات المفتوحة. كما تفحص الدراسة ما إذا كانت بعض الخصائص النحوية المحددة تؤثر على الفئات المفتوحة مقارنة بالفئات الأخرى. تكشف النتائج أن اللواحق النحوية تؤدي دورا أساسيا في تعريف الفئات المفتوحة؛ إذ يرتبط كل نوع من أنواع الكلام بلواحق محددة، وعند تحديد هذه اللواحق يمكن التعرف على الفئة المقابلة. تنقسم الدراسة إلى جزأين: يركز الجزء الأول على الخصائص النحوية (بما في ذلك مفهوم اللواحق، الخصائص النحوية، أنواع اللواحق، علاقتها بالفئات المفتوحة، والخصائص البنيوية والدلالية والصرفية)، بينما يتناول الجزء الثاني التطبيق العملي لهذه الخصائص في تحديد الفئات المفتوحة، وخاصة الأسماء والصفات والظروف.

الكلمات المفتاحية : اللواحق النحوية، الفئات المفتوحة في الكلام، الفئات المغلقة في الكلام، اللواحق الدلالية، اللواحق شبه الدلالية.

ب ئىنگلىزى:

- Al-Khuli, M. 2006. An Introduction to Linguistics. Jordan: Dar AL- Falah.
- Bauer, L. 2020. Introducing morphology (3rd ed.). Edinburgh University Press.
- Earl, Lois L. "Part-of-Speech Implications of Affixes." Mechanical Translation and Computational Linguistics, vol. 9, no. 2, 1966, pp. 38–43.
- Haspelmath, M. 2020. Understanding Morphology. Great Britain: Arnold.
- Haspelmath, Martin 1994. "The Growth of Affixes in Morphological Reanalysis." Yearbook of Morphology 1994. Edited by Geert Booij and Jaap van Marle, Springer Netherlands.
- Muysken, Pieter. "Approaches to Affix Order." Linguistics: An International Review, vol. 24, no. 3, 1986, pp. 629–644.
- Onumajuru, V. C. 2015. Affixation and Auxiliaries in Igbo. Nigeria: M and J Grand Orbit.
- Plag 2003. in "Word-Formation in English" (pp. 58-60) discusses affixes that exhibit semi-independence in modern English.
- Plag, I. 2003. Word-Formation in English. Cambridge University Press.
- Robins, R. H. 2014. General linguistics: An introductory survey. 4th edn. (Longman Linguistics Library). London: Routledge.
- Stockwell, R., & Minkova, D2020. English Words: History and Structure. Cambridge: Cambridge University Press. [ells.ccsenet.org English Language and Literature Studies](https://www.ells.ccsenet.org/English-Language-and-Literature-Studies) Vol. 8, No. 1; 2018 102/ Press.

Abstract

This study aims to analyze the role of grammatical affixes in identifying open classes in speech, based on a study conducted by Finch. It investigates the relationship between grammatical affixes and class identification in spoken language. The study adopts a descriptive-analytical approach and highlights the importance of these features in enhancing the influence of grammatical affix fields on the stem, root, and base of words within these fields, as well as their role in determining open classes. The study also examines whether specific grammatical features affect open classes compared to other classes. The findings reveal that grammatical affixes play a crucial role in defining open classes: each class of speech is associated with specific affixes, and when such affixes are identified, the corresponding class can be determined. The study is divided into two parts: the first part focuses on grammatical features (including the concept of affixes, grammatical properties, types of affixes, their relationship with open classes, structural and semantic characteristics, and morphological aspects), while the second part addresses the practical application of these features in identifying open classes (including nouns, adjectives, and adverbs).

Keywords: Grammatical affixes, open classes in speech, closed classes in speech, semantic affixes, semi-semantic affixes.